

Kennismaken met sociaal-culturele kenmerken in het Caribisch gebied – havo/vwo

Jonge meiden ontmoeten elkaar aan het water, Kralendijk (Bonaire)

Introductie

De bevolking in het Caribisch gebied is een mix van verschillende bevolkingsgroepen met elk eigen tradities, gebruiken en uiterlijk (multiculturaliteit). In de twee katernen van de sociaal-culturele dimensie duik je in de sociaal-culturele situatie van de eilanden. Je gaat kijken naar de sociaal-culturele en sociaaleconomische positie van deze verschillende bevolkingsgroepen.

Je gaat aan de slag met vragen als:

- Wie zijn de bewoners van de eilanden en waar komen ze vandaan?
- Wat is neokolonialisme?
- Wat is sociale ongelijkheid?
- Wat zijn de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen?
- Hoe zit het met het onderwijs en medische voorzieningen?

De katernen gaan je helpen om de sociaal-culturele kenmerken van het Caribisch gebied beter te begrijpen.

Oriëntatie

Leerdoel van dit katern

Aan het eind van dit katern kun je de sociaal-culturele positie van verschillende bevolkingsgroepen op en tussen de eilanden in het Caribisch gebied beschrijven, verklaren en analyseren.

Je weet:

- waardoor sociale ongelijkheid kan ontstaan en je kunt voorbeelden ervan geven.
- dat de omvang van de eilanden de kwaliteit en kwantiteit van medische en educatieve voorzieningen bepaalt.
- wat Sustainable Development Goals (SDG's) zijn en je kunt de belangrijkste SDG's voor jouw eiland benoemen.
- dat de culturele verscheidenheid te verklaren is vanuit de historie en heden.

Belangrijke begrippen:

- culturele verscheidenheid/ multiculturaliteit
- talen
- neokolonialisme
- Sustainable Development Goals (SDG's)

In de eindopdracht van dit katern ga je onderzoek doen naar de relatie tussen de omvang van een eiland en de kwaliteit en kwantiteit van educatieve voorzieningen of gezondheidszorg.

Werkwijze

Vooraf

- Introductie en oriëntatie: Je leest waar dit katern over gaat en wat je aan het eind van het katern moet kennen en kunnen.

Aan de slag

- Stap 1: In deze stap leer je wie de oorspronkelijke bewoners van de Cariben waren en welke factoren iemands identiteit bepalen. Je leert ook over de gevolgen zijn van het kolonialisme en neokolonialisme.

- Stap 2: In de Cariben is sprake van culturele diversiteit. In stap 2 leer je wat daar mee bedoeld wordt en hoe dat tot uiting komt.

- Stap 3: In stap 3 staat sociale ongelijkheid centraal. En je leert over duurzame ontwikkelingsdoelen (Sustainable Development Goals).

Afronding

- Begrippenlijst: Blauw- en vetgedrukte woorden zijn terug te lezen in deze verklarende begrippenlijst.

- Eindproduct: Je doet onderzoek naar de relatie tussen de omvang van een eiland en de kwaliteit en kwantiteit van educatieve voorzieningen of gezondheidszorg.

- Toetsvragen: Met een aantal vragen test je of je de leerdoelen hebt behaald.

- Terugkijken: Je kijkt terug op het katern. Hoe ging het?

Nb.

Waar GB55 staat of kaartnummers worden genoemd, wordt de Grote Bosatlas, 55^e editie bedoeld.

Stap 1: Historische context

De westerse beschrijving van de geschiedenis van Amerika begint met de ontdekking van Midden-Amerika door Columbus in 1492. Maar het Caribische gebied werd voor die tijd ook bewoond. Deze oorspronkelijke bewoners kan je verdelen in groepen, de Ciboney, de Arawak en de Carib, waarbij elke groep weer onderverdeeld kan worden in verschillende stammen, zoals Taíno, Caquetio, Lucayo.

Volgens de traditionele geschiedschrijving zou de cultuur van de Caribische oorspronkelijke bewoners volledig zijn uitgewist. Maar uit onderzoek blijkt dat er nog altijd sporen van het verleden zijn terug te vinden zijn de huidige samenleving. Bijvoorbeeld in religieuze gebruiken. Indiaanse objecten worden bijvoorbeeld bij katholieke huisaltaars geplaatst. Ook de kennis over het gebruik van medicinale planten wordt nog steeds toegepast. Daarnaast gebruiken de huidige bewoners landbouwtechnieken en methoden om te vissen die zijn terug te voeren op de inheemse bevolking vóór Columbus. Dit is te zien in de afbeelding hieronder.

Bron 1 Inheemse erfenissen op de Dominicaanse republiek;

A: Een huis gebouwd met traditionele technieken en materialen; B: Traditionele methode voor het vangen van vissen; C Kano's en visvallen; D; het bakken van cassave brood.

Kolonialisme

De Caribische bevolking is een mix van verschillende bevolkingsgroepen met elk eigen tradities, gebruiken en uiterlijk. Hun voorouders kwamen uit alle delen van de wereld; sommige uit vrije

wil en andere gedwongen. De kolonisatie van het Caribisch gebied begon met de komst van de Europese ontdekkingsreizigers in de vroege 16^e eeuw. Deze periode van economische exploitatie en slavernij, duurde tot de 20^e eeuw. Toen kregen de meeste Caribische landen onafhankelijkheid. Deze eeuwen van Europese invloed hebben hun sporen in het Caribische gebied achtergelaten. Meestal is uit het straatbeeld al op te maken of de eilanden Frans, Engels, Spaans of Nederlands gekoloniseerd waren.

Bron 2: Straatbeeld Cuba met duidelijke Spaanse invloeden

Neokolonialisme

Hoewel veel landen in het Caribisch gebied sinds de 20^e eeuw onafhankelijk zijn geworden, hebben ze nog altijd te maken met de gevolgen van **neokolonialisme**. Deze zijn te verdelen in sociaal-cultureel, economisch, politiek en fysische gevolgen.

1. Sociaal-culturele gevolgen

Kolonialisme heeft het Caribisch gebied sterk beïnvloed. Er zijn mengculturen ontstaan als gevolg van de ontmoetingen tussen hoofdzakelijk drie verschillende groepen. Deze verschillende groepen zijn de inheemse bevolking, de miljoenen Afrikanen die tot slaaf werden gemaakt en naar het Caribische gebied zijn gebracht én de Europese kolonisten. Deze mengculturen komen tot uiting in allerlei culturele aspecten in de samenleving. Bijvoorbeeld in de taal het Papiamentu dat gesproken wordt op Aruba. In tradities zoals het carnaval dat gevierd wordt in verschillende Caribische landen. Maar ook in 'Kuminda krioyo', de Curaçaose keuken, met als voorbeeld Jambo/guiambo, orkrasoep dat vaak wordt geserveerd met maïsmeelpuree. Dit is een typisch gerecht wat is overgebracht door de tot slaaf gemaakte Afrikanen.

Bron 3: Okrasoep; Okra heeft een West-Afrikaanse oorsprong.

Daarnaast zie je als gevolg van neokolonialisme in landen nog altijd een grote sociale ongelijkheid. In Haïti is bijvoorbeeld de politieke en economische macht in handen van een kleine (Franstalige) elite met dikwijls banden met buitenlandse bedrijven. Zij hebben het in alles voor het zeggen. Terwijl het arme grote deel van de bevolking hierdoor minder toegang heeft tot goed onderwijs en goede gezondheidszorg. Dit belemmert de ontwikkeling van de inwoners en zorg voor ongelijkheid in een land.

In het Caribisch gebied kom je veel restanten van architectuur uit de koloniale tijd tegen. Aan de hoge herenhuizen bijvoorbeeld aan de kade van Willemstad, herken je duidelijk de Nederlandse bouwstijl. In verschillende gedekoloniseerde landen over de wereld wordt anders met cultureel erfgoed omgegaan. In het ene land is koloniale architectuur een trekpleister voor toerisme. In een ander land is koloniale architectuur vervallen tot een ruïne of zelfs gesloopt. Natuurlijk zijn ook binnen een land verschillende meningen aanwezig over behoud van erfgoed.

Bron 4: Koloniale architectuur in Willemstad.

2. Economische gevolgen

De Europese kolonisten waren in eerste instantie op zoek naar kostbare grondstoffen zoals bijvoorbeeld goud. Daarnaast vestigden de Europese kolonisten plantages op de eilanden om handelsgewassen te verbouwen. Na afschaffing van de slavernij en het einde van het koloniale tijdperk probeerden de eilanden hun economieën gevarieerder te maken. Maar veel landen blijken nog steeds sterk afhankelijk van hun voormalige koloniale macht voor handel en financiële steun. Het exportpakket is in veel gevallen kwetsbaar voor schommelingen in de

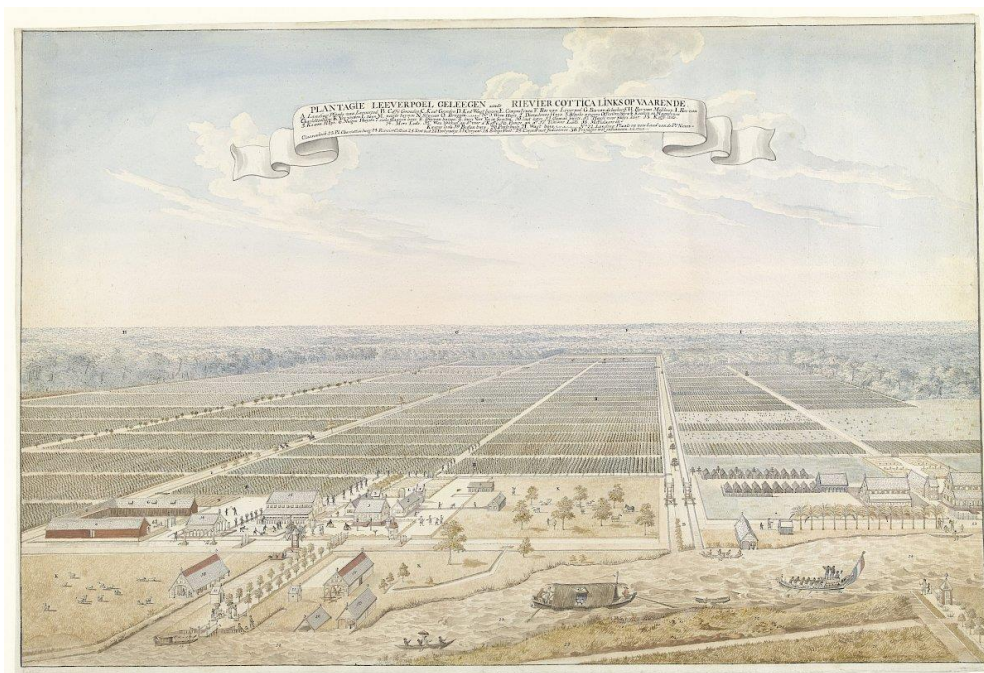
wereldeconomie. Toerisme is tegenwoordig een belangrijke bron van inkomsten voor Caribisch Nederland. Voor veel Nederlanders is dit een ideale zonnige bestemming. Maar met het uitbreken van de COVID-19 pandemie werden de eilanden economisch hard getroffen omdat er niet meer gereisd mocht worden. Gelukkig is het sinds de zomer van 2021 weer helemaal aangetrokken.

3. Politieke gevolgen

Sommige Caribische landen hebben te maken gehad met conflicten over koloniale grenzen en politieke instabiliteit. Daarnaast kunnen economische grootmachten politieke besluitvorming in het Caribisch gebied beïnvloeden, ook in verband met eventuele financiële steun. Een kleine groep rijke elite, ontstaan in de koloniale tijd zoals in bijvoorbeeld Haïti belemmeren de ontwikkeling van de grote groep arme mensen.

4. Fysische gevolgen

Door koloniale praktijken, zoals ontbossing voor het aanleggen van plantages én het onttrekken van natuurlijk hulpbronnen is er schade aan het milieu veroorzaakt in het Caribisch gebied. Denk hierbij bijvoorbeeld aan het verlies van biodiversiteit en de aantasting van ecosystemen.

Bron 5: Koffieplantage Leevoerpoel in Surina, ca 1700 - ca 1800. Beeld: Rijksmuseum.

“De aanleg en het onderhoud van de plantages was loodzwaar werk. Slaafgemaakten kaptten het bos, verwijderden de stronken, groeven sloten voor afwatering en plantten het riet. Daarna begon de jarenlange tred van oogsten, malen en koken. Plantagebouw was roofbouw.”

Opdracht: Oorspronkelijke bewoners

Zoek op het internet wie de oorspronkelijke bewoners van jouw eiland waren. Je kunt hiervoor de zoekbalk van google gebruiken. Kijk ten minste op twee verschillende websites om tot een juist antwoord te komen.

Opdracht: Verleden

Zet de volgende zinnen in de juiste volgorde:

- 1 Migratie richting Europa en VS.
- 2 Slavernij wordt afgeschaft.
- 3 De Ciboney, de Arawak en de Carib bewonen de eilanden in het Caribisch gebied.
- 4 Portugezen en Spanjaarden ontdekken Latijns-Amerika.
- 5 In West-Europa ontstond een grote vraag naar kostbare grondstoffen.
- 6 Contractarbeiders, met name uit Azië, komen naar het Caribisch gebied om te werken op de plantages.
- 7 Tot slaaf gemaakten uit Afrika worden op plantages ingezet.

Opdracht: Wie ben jij?

Schrijf een kort verhaal over jouw culturele achtergrond, zoals jouw etniciteit, nationaliteit, taal, religie, je familie, tradities en gewoonten. Misschien wil je verder nog iets kwijt over jouw persoonlijke normen, waarden en ideeën.

Opdracht: Identiteit en cultuur van de eilanden

Iemands identiteit wordt bepaald door verschillende factoren. Het kan worden gezien als een verzameling van kenmerken, overtuigingen, waarden en ervaringen die iemand opdoet gedurende zijn of haar leven. Het zijn de kenmerken die iemand als persoon uniek maakt en die bepalen hoe iemand zichzelf ziet en hoe anderen tegen hem/haar aankijken.

Elk Caribisch eiland heeft een unieke identiteit en cultuur die is gevormd door invloeden van de inheemse bevolking, de Afrikaanse bevolking en de Europese kolonisten en alle migranten die daarna zijn gekomen. Het zorgt voor een kleurrijke mix van talen, gerechten, muziek en gewoonten.

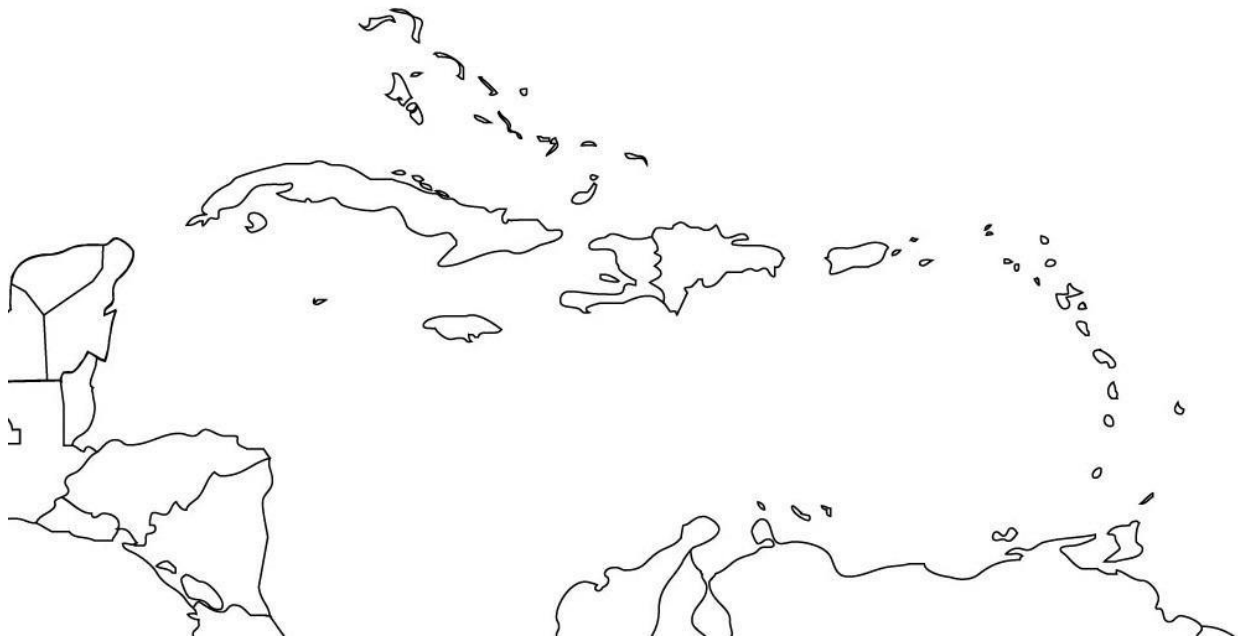
- 1 Schrijf een aantal kenmerken op van de identiteit van jouw eiland.
- 2 Bedenk een creatieve manier om de kenmerken te kunnen presenteren, bv met een mindmap, infographic, poster enz.
- 3 Kies een ander eiland in het Caribisch gebied. En ga op zoek naar informatie over de cultuur van dit eiland. Gebruik hiervoor het internet. Pas op dat je niet alleen maar in stereotypen valt, of wees je er in ieder geval van bewust dat dat snel gebeurt.
- 4 Presenteer de informatie die je hebt gevonden op een creatieve manier.

Opdracht: Kaart koloniën

Wanneer je in het trefwoordenregister van de Grote Bosatlas zoekt op "Koloniën" vind je diverse kaarten. Er is echter geen aparte kaart van het Caribisch gebied. Deze kaart ga jij maken. Hieronder staat een blanco kaart van het Caribisch gebied (bron 6). Op de kaart staan ook enkele landen op het vasteland van Midden- en Zuid-Amerika. Met die landen hoef je geen rekening te houden.

Jij gebruikt de kaart om een thematische kaart van maken. Denk hierbij aan de legenda en een titel. Ga op zoek naar informatie over de herkomst van de kolonisten op Caribische eilanden. De kaarten in de atlas kunnen je een beetje op weg helpen Verder zoek je op het internet naar informatie. Bedenk dat door de jaren heen grondgebied tussen grootmachten wisselde en dat het mogelijk is dat een eiland meerdere kolonisators heeft gehad.

Bron 6
Blanco kaart Caribische gebied

Bron: [Diagram: El mapa de Cuba y del Caribe \(Parte A\) | Quizlet](#)

Opdracht: Neokolonialisme

Werk samen met een klasgenoot en denk na over óf ga op onderzoek uit in jullie eigen omgeving. Op welke manier zien jullie sporen van kolonialisme?

Zijn de sporen die jullie hebben gevonden sociaal-cultureel, economisch, politiek of juist fysisch?

Stap 2: Culturele verscheidenheid

Talen

Gesproken en geschreven taal is ontzettend belangrijk in een samenleving. Gesproken taal is het belangrijkste middel van communicatie tussen mensen. Je kan er ideeën, gevoelens en informatie mee uitwisselen. Het is dus een heel belangrijk middel voor sociale interactie. Denk aan vriendschappen sluiten en in het algemeen gewoon meedoen in een samenleving. Taal is onmisbaar voor het onderwijs, via gesproken of geschreven taal doe jij kennis op. Ook is taal sterk verweven met cultuur en identiteit. Het is het middel voor de overdracht van verhalen, de geschiedenis, tradities en waarden van een cultuur.

Het Papiaments is de moedertaal van het grootste deel van de bevolking op Aruba, Bonaire en Curaçao. Papiaments is een mengtaal die is ontstaan uit Afrikaanse talen, Spaans, Portugees, Engels en Nederlands. Het is de officiële taal. Op de eilanden Saba, Sint-Maarten en Sint-Eustatius wordt door het merendeel van de bevolking Engels gesproken.

Culturele verscheidenheid

De bevolking in het Caribische gebied is enorm divers. Er is sprake van **culturele verscheidenheid** oftewel **multiculturaliteit**. Het houdt in dat mensen met uiteenlopende culturele achtergronden, normen en waarden, geloof, tradities en taal naast elkaar leven, maar ook interactie hebben. In een multiculturele samenleving wordt gestreefd naar inclusiviteit, waarin alle mensen, ongeacht hun culturele achtergrond, gelijke kansen en rechten hebben. Aan de ene kant draagt de culturele verscheidenheid bij aan een dynamiek in de samenleving, een rijkdom aan culturen. Aan de andere kant kan het hebben van verschillende culturen leiden tot uitdagingen, zoals conflicten, discriminatie, sociale ongelijkheid en segregatie.

Opdracht: Talen

- 1** Maak groepjes en informeer bij elkaar welke taal er thuis gesproken wordt. Is deze anders dan de taal op school? Welke talen worden er nog meer gesproken bijvoorbeeld in je vrije tijd op andere plekken?
- 2** Bekijk kaart 217H (GB55e) of 199H (GB56e) Gesproken talen. Bekijk en noteer de gegevens van jouw eiland. Komen de gegevens overeen met wat jullie in het groepje hebben besproken? Heb je hier een verklaring voor?
- 3** In veel talen zijn er woorden die niet of moeilijk te vertalen zijn naar een andere taal. In het Nederlands wordt bijvoorbeeld vaak gezegd dat het woord 'gezellig' moeilijk te vertalen is naar een andere taal. En bijvoorbeeld voor het Engelse woord 'sibling' is er ook geen vertaling in een andere taal. Komen jullie op woorden die typisch zijn voor jouw (jullie) moedertaal of cultuur. Dus woorden die niet te vertalen zijn in een ander taal. Waar heeft dit mee te maken?

Opdracht: Etnische samenstelling - GB 198 Midden-Amerika Etnische samenstelling
Zoals je op kaart GB 198G kunt zien is er geen land in Midden-Amerika dat qua etnische samenstelling gelijk is. Bestudeer de kaart goed.

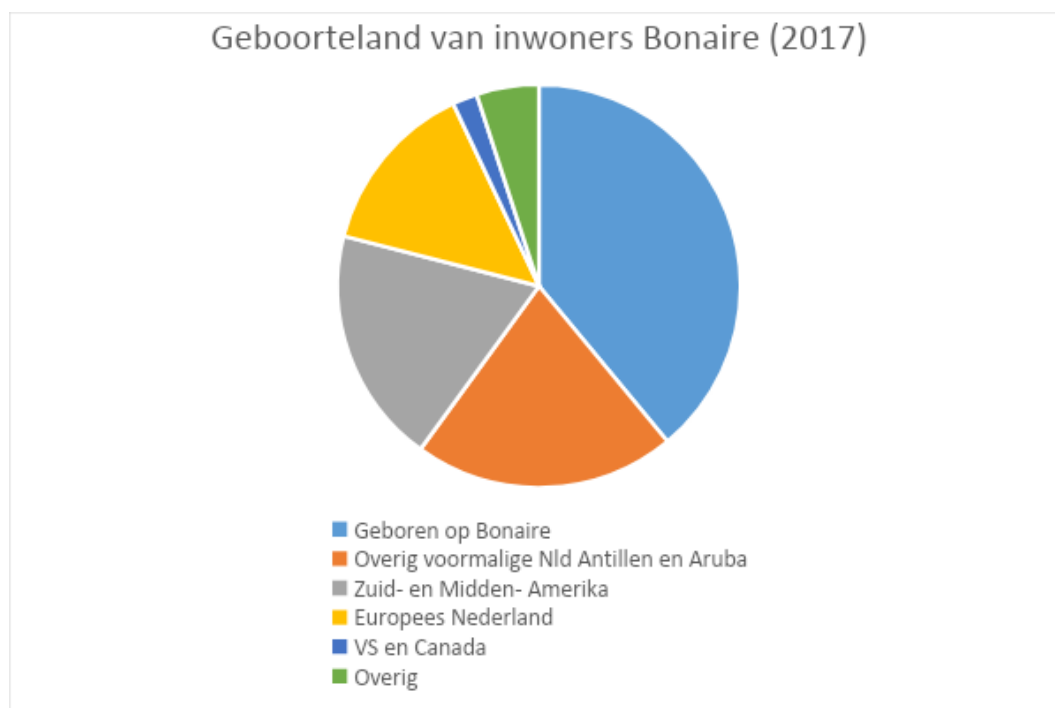
Tip: Je kunt bijvoorbeeld kijken naar de etniciteit die per land het meest voorkomt. Is er iets wat jou opvalt?

Opdracht: Onderzoekje: samenstelling bevolking.
Gebruik bron 7.

Bron 7

Geboorteland van inwoners Bonaire (2017)

Op 1 januari 2017 telde de bevolking van Bonaire 19,2 duizend inwoners. Ongeveer 38% procent van de inwoners is op het eiland geboren, dat zijn ruim 7 duizend geboren Bonairianen. De overige 60 procent komt uit de overige voormalige Nederlandse Antillen (4 duizend \approx 20%), Zuid- en Midden-Amerika (3,7 duizend \approx 19%), Europees Nederland (2,8 duizend \approx 15%), de Verenigde Staten en Canada (0,4 duizend \approx 2%) en een aantal overige landen (0,8 duizend \approx 4%).

Bron: <https://www.rijksdienstcn.com/actueel/nieuws/2018/mei/8/cbs-inwoners-van-bonaire-wie-woont-waar>

- 1** Kies één van de andere eilanden van het Caribisch deel van het Koninkrijk uit.
- 2** Ga op zoek naar informatie over het geboorteland van de inwoners van het eiland dat je hebt gekozen. Gebruik bijvoorbeeld de CBS data via de link: <https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/84757NED/table?ts=1701082890210>
- 3** Maak een cirkeldiagram zoals je ziet in bron 7. Denk ook om het maken van een legenda.

Stap 3: Sociale ongelijkheid

Sociale ongelijkheid

Sociale ongelijkheid zijn de grote en ongewenste verschillen in welvaart en ontwikkelingskansen tussen groepen in een bevolking. Het gaat dan over de ongelijke verdeling van middelen, kansen, rechten, privilèges en toegang tot basisbehoeften in een samenleving, zoals onderwijs of gezondheidszorg. Deze ongelijkheid kan ontstaan door verschillende factoren zoals inkomen, opleidingsniveau, etniciteit, geslacht en leeftijd.

In het Caribisch gebied is er op diverse eilanden en tussen de eilanden sprake van sociaaleconomische ongelijkheid waarbij sommige mensen toegang hebben tot bijvoorbeeld beter onderwijs en betere gezondheidsvoorzieningen dan anderen. Als gevolg hiervan ontstaat er een kansenongelijkheid. Uiteraard speelt hierin ook de omvang van een eiland een grote rol, daarmee wordt de grootte van het eiland en het aantal inwoners bedoeld. Maar ook de historische, politieke en culturele omstandigheden.

SDG's, Sustainable development goals

Een einde aan armoede, ongelijkheid, onrecht en klimaatverandering. Dat is de kern van de **Duurzame Ontwikkelingsdoelen** van de Verenigde Naties (VN) voor de periode van 2015-2030. Met 17 doelen (zie bron 5) willen de landen die lid zijn van de VN een duurzame wereld voor iedereen bereiken, waarin niemand wordt buitengesloten. De doelen gelden voor alle landen die lid zijn en alle mensen die daar leven. De ambities zijn groot en het is een behoorlijke uitdaging. Het vraagt om inzet van overheid, bedrijven maar ook van burgers. Want als iedereen iets bijdraagt, pas dan is het omvangrijke plan haalbaar.

Alle SDGs zijn gelijk, maar sommige SDGs hebben voor de eilanden in het Caribisch Gebied meer prioriteit dan anderen. In bron 9 lees je drie voorbeelden van SDG 7, 9 en 14.

Bron 8

Duurzame ontwikkelingsdoelen

Bron: [Sustainable Development Goals \(SDG's\): 17 doelen voor een duurzamere wereld | Ontwikkelingssamenwerking | Rijksoverheid.nl](https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/duurzame-ontwikkelingsdoelen)

Bron 9

Voorbeelden van SDGs in het Caribisch Nederland

Eilanden in het Caribische gebied hebben vergelijkbare uitdagingen bijvoorbeeld minder fossiele brandstoffen, meer duurzaam toerisme, betere afvalverwerking en weerbaardere infrastructuur. Daarom werd eind 2015 het Centre of Excellence (COE) for Small Island Developing States (SIDS) opgericht. Eilanden kunnen veel van elkaar leren rondom de SDGs en duurzame oplossingen. Zij kunnen voorbeelden zijn voor innovaties die wereldwijd kunnen worden ingezet.

SDG 7: Betaalbare en duurzame energie

Eilanden zijn vaak sterk afhankelijk van de import van fossiele brandstoffen. Curaçao is een van de pioniers in [windenergie](#). Ook Aruba is met verschillende projecten, zoals zonnepanelenparken, goed op weg. Sint Eustatius gebruikt al 100% duurzame energie. Het COE heeft met allerlei partijen samengewerkt om kennis rondom SDG 7 en eilanden bij elkaar te brengen.

SDG 9: industrie, innovatie en infrastructuur

Eilanden zijn ook aantrekkelijke locaties voor innovatie, bijvoorbeeld door de wat kleine omvang van een eiland en diversiteit van culturen. In het project [Smart Community Aruba](#), worden verschillende kanten van duurzaam wonen in de praktijk getoetst. Als kruispunt van drie continenten, zijn de ABC-eilanden (Aruba, Bonaire en Curaçao) interessante testmarkten voor innovatieve ideeën. De resultaten kunnen later ook op andere plekken ter wereld van pas komen.

SDG 14: leven in het water

Eilanden noemen zichzelf liever Big Ocean States dan Small Island States. Niet gek, aangezien ze gemiddeld tachtig keer meer zeeoppervlak hebben dan land. De oceaan en bijbehorende stranden en marine biodiversiteit zijn erg belangrijk voor de grote toeristische sector. Ook hier kunnen eilanden innovators zijn voor de SDGs. Misschien heel verrassend maar één van de duurzaamste hotelresort ter wereld ligt op Aruba het [Bucuti & Tara Beach Resort](#). Van rietjes tot zonne-energie tot kartonhergebruik, aan alles is gedacht; en vaak voordat het 'moest' De eigenaar van dit resort, Ewald Biemans, zegt steevast: "Wij zitten in de natuur business, niet de toerisme business." Dat raakt ook weer andere SDGs, zoals SDG 12 (verantwoorde consumptie en productie).

Bron bewerking van: [Eilanden spreken vaak al vloeiend SDG \(sdgnederland.nl\)](#)

Opdracht: Oorzaken van sociale ongelijkheid

Gebruik bron 10.

Bron 10

Human Development Index

Wereldwijd zijn de sociale-economische verschillen groot. Omdat het lastig is om zomaar landen te vergelijken is de HDI (Human Development Index), oftewel de index van menselijke ontwikkeling bedacht door een Pakistaanse econoom. De HDI of VN-index is een cijfer van 0 tot 1, dat berekend wordt door een combinatie van inkomen, levensverwachting en onderwijs. Hoe meer richting het cijfer 1, hoe beter het is gesteld met het gemiddelde welzijn van mensen in een land. Een kenmerk zoals mensenrechten wordt niet meegenomen in dit cijfer.

De ernst en oorzaak van de verschillen in welzijn variëren van land tot land en kunnen ook

verschillen zijn binnen een land, aangezien het om een gemiddelde gaat.

Land	VN-index	Plek op lijst van 191 landen
Zwitserland	0,962	1
Nederland	0,941	10
Verenigd Koninkrijk	0,929	18
Verenigde Staten	0,921	21
Bahama's	0,812	55
Dominicaanse republiek	0,767	80

Land	VN-index	Plek op lijst van 191 landen
Cuba	0,752	83
Suriname	0,730	99
Jamaica	0,709	110
Venezuela	0,691	120
Haïti	0,535	163
Zuid-Soedan	0,385	191

Bron: <https://hdr.undp.org/data-center/country-insights#/ranks>

In het Caribisch gebied zijn de verschillen in welzijn groot.

Geef twee verschillende verklaringen voor het ontstaan van deze sociale ongelijkheid in het Caribisch gebied tussen landen, maar ook binnen een land.

Tip: Je kan bijvoorbeeld denken aan de historische erfenis, toerisme, de geografische ligging en nog veel meer.

Opdracht: Sustainable development goals van eigen land

Elk land heeft zijn eigen Sustainable development goals die (verder) ontwikkeld moeten worden. Zelfs landen als Zwitserland of Nederland die hoog op de HDI-index scoren moeten toch nog werken om alle doelen die gesteld zijn voor 2030 te halen. In Nederland gaat het over het algemeen goed met de doelen werk, onderwijs, gezondheid en rechtsstaat, maar er moet nog veel gedaan worden aan de doelen 14 en 15 die te maken hebben met de biodiversiteit en natuur.

Ook jouw land geeft prioriteiten aan bepaalde duurzame ontwikkelingsdoelen. In deze opdracht ga je uitzoeken welke dat zijn. Als je dat wilt, kun je samenwerken met een klasgenoot.

Handige website om te gebruiken zijn:

- **cbs.nl**

<https://www.cbs.nl/nl-nl/visualisaties/monitor-brede-welvaart-caribisch-nederland/samenvatting>

- **caribbean.un.org**

<https://caribbean.un.org/en/sdgs>

- **curacao2030.cw**

<https://www.curacao2030.cw/sustainable-development-goals>

Beantwoord de volgende vragen.

- 1 Welke Sustainable development goals krijgen de meeste aandacht in jouw land?
- 2 Welke Sustainable development goals vind jij het meest belangrijk? Leg uit waarom.

3 Kijk nu naar alle 17 Sustainable development goals die gesteld zijn door de VN. Als jij het voor het zeggen had op jouw eiland, zou je dan andere Sustainable development goals hebben gekozen? Welke? Leg uit waarom.

4 Op welke manier zou jij nu al kunnen bijdragen aan de Sustainable development goals die je gekozen hebt bij vraag 3? Of: Als jij denkt dat je niet iets kan bijdragen, kan je dan uitleggen waarom jij hier geen invloed op hebt.

Afronding

Begrippenlijst

Hieronder een begrippenlijst met de belangrijkste begrippen in dit katern.

Neokolonialisme

Beschrijft een situatie waarin de invloed en controle van Europese landen of andere grootmachten blijven bestaan in voormalige koloniën, vaak door economische, politieke of culturele middelen. Neokolonialisme impliceert dat, ondanks formele onafhankelijkheid, de invloed van de voormalige kolonisatoren nog steeds merkbaar is in het Caribisch gebied.

Culturele verscheidenheid/Multiculturaliteit

Verwijst naar de aanwezigheid en interactie van diverse culturen binnen een regio of samenleving. In het Caribisch gebied omvat dit een rijke mix van Afrikaanse, Europese, inheemse, Aziatische en andere invloeden, wat resulteert in unieke combinaties van tradities, gebruiken, talen en religieuze overtuigingen.

Talen

De regio kenmerkt zich door een grote linguïstische diversiteit, met talen als Spaans, Engels, Frans, Nederlands, Papiamentu, Creoolse en inheemse talen, zoals bijvoorbeeld Kalinago en Carib talen. Deze talen weerspiegelen de historische invloeden en migratiepatronen in het Caribisch gebied.

Sustainable Development Goals (Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen)

Dit zijn de 17 doelstellingen vastgesteld door de Verenigde Naties om wereldwijde uitdagingen aan te pakken, waaronder armoede, ongelijkheid, klimaatverandering, milieudegradatie, vrede en rechtvaardigheid. Voor het Caribisch gebied zijn deze doelen met name relevant op gebieden als klimaatadaptatie, economische ontwikkeling, behoud van biodiversiteit en het bevorderen van gelijkheid en inclusieve samenlevingen.

Eindproduct

Opdracht: Onderzoek naar educatieve voorzieningen of gezondheidsvoorzieningen

Doel: Je begrijpt dat de grootte van het eiland en gerelateerde factoren van invloed zijn op de educatieve of gezondheidsvoorzieningen in het Caribisch gebied.

Resultaat: Verslag en een mondelinge of digitale presentatie

In dit onderzoek werk je samen en volg je de volgende stappen:

1. Kies een Caribisch eiland om te onderzoeken.
2. Onderzoek het gekozen eiland door middel van het verzamelen van informatie over de educatieve voorzieningen, zoals scholen, hogescholen, universiteiten en ook de toegang tot digitale leermiddelen.
Of: Onderzoek het gekozen eiland door middel van het verzamelen van informatie over de gezondheidszorg, zoals het aantal huisartsen, ziekenhuizen, medisch specialisten, privéklinieken, thuiszorg.
3. Analyseer de impact van de omvang van het eiland op het onderwijs/de gezondheidszorg. Kijk hierbij naar de bevolkingsgrootte, de geografische ligging (absoluut en relatief).
En vind ook informatie over de sociaaleconomische situatie, van het eiland. Zijn deze van invloed op de beschikbaarheid en kwaliteit van het onderwijs/de gezondheidszorg?
4. Schrijf hierover een verslag waarin je de bevindingen van jullie onderzoek noteert. Zorg ervoor dat je de gebruikte bronnen noteert.
5. Presenteer jullie bevindingen aan de klas door middel van een mondelinge presentatie aan de hand van een poster, of digitale presentatie.

Toets

1. Bekijk de twee stellingen over kolonialisme. Welk antwoord is juist?

Stelling 1: De kolonisatie van het Caribisch gebied begon met de komst van de Europese ontdekkingsreizigers in de 14^e eeuw.

Stelling 2: De vier belangrijkste koloniale machten van het Caribisch gebied waren de Spanjaarden, Britten, Nederlanders en Fransen.

- A) Beide stellingen zijn juist
- B) Beide stellingen zijn onjuist
- C) Stelling 1 is juist, stelling 2 is onjuist
- D) Stelling 2 is juist, stelling 1 is onjuist

2. De gevolgen van het kolonialisme kan je vanuit verschillende dimensies bestuderen. Hieronder staat een aantal gevolgen. Welke dimensies horen hierbij?

Dimensie	Gevolg
1	Mengculturen ontstaan als gevolg van de ontmoeting tussen (afstammelingen van) de inheemse bevolking, de kolonisator en de tot slaaf gemaakten.
2	Afhankelijkheid van de voormalig koloniale grootmachten qua handel.
3	Inmenging in de politieke besluitvorming.

- A) 1. Sociaal culturele dimensie, 2 Economische dimensie, 3. Sociaal culturele dimensie
- B) 1. Sociaal culturele dimensie, 2. Politieke dimensie, 3. Politieke dimensie
- C) 1. Politieke dimensie, Economische dimensie, 3. Politieke dimensie
- D) 1. Sociaal culturele dimensie, 2 Economische dimensie 3. Politieke dimensie

3. De identiteit van een persoon is te herkennen aan bepaalde gedragskenmerken van de persoon.

Hieronder staan zes zinnen.

- A. Iemand eet 's morgens pannenkoeken als ontbijt.
- B. Iemand heeft een vlek op zijn kleding na een maaltijd.
- C. Iemand is afkomstig van Indo-Caribische familie.
- D. Iemand is vrolijk na het horen van een goed cijfer.
- E. Iemand spreekt thuis Engels en op school Nederlands.
- F. Iemand streeft naar eerlijkheid en gedraagt zich ook hiernaar.

Welke zinnen zijn gedragskenmerken waarmee de identiteit van een persoon kan worden herkend?

Noteer alleen de juiste letters.

4. Welke woorden moeten bij de nummers 1, 2 en 3 komen te staan?

Op de eilanden Bonaire, ...1... en ...2... wordt door het grootste deel van de bevolking ... 3... gesproken.

- A) 1. Curaçao, 2. Sint-Maarten 3. Engels
- B) 1. Aruba 2. Sint-Eustatius 3. Papiamentu
- C) 1. Saba, 2. Sint-Eustatius 3. Engels
- D) 1. Aruba, 2. Curaçao 3. Papiamentu

5. Hieronder staat een afbeelding. Welk begrip past hier het beste bij als onderschrift.

Titel onbekend...

Bron: <https://www.linkedin.com/pulse/cultural-diversity-necessity-trend-konstandinos-skourtis>

- A) Identiteit
- B) Neokolonialisme
- C) Multiculturaliteit
- D) Mengtalen

6. Met de HDI- index kun je de:

- A) De sociaal economische ongelijkheid tussen landen bestuderen
- B) De sociaal culturele ongelijkheid tussen landen bestuderen
- C) De sociaal economische ongelijkheid binnen een land bestuderen
- D) De sociaal politieke ongelijkheid tussen landen bestuderen

7. De HDI-index is een combinatie van:

- A) Inkomen, levensverwachting en onderwijs
- B) Inkomen, beroepsbevolking en onderwijs
- C) Beroepsbevolking, levensverwachting en onderwijs
- D) BRP, kindersterfte en inkomen

8. Bekijk de twee stellingen over sociale-economische ongelijkheid. Welk antwoord is juist?
Stelling 1: Sociale-economische ongelijkheid kan ontstaan als gevolg van de geografische ligging.

Stelling 2: Sociaal economische ongelijkheid kan ontstaan als gevolg van discriminatie.

- A) Beide stellingen zijn juist
- B) Beide stellingen zijn onjuist
- C) Stelling 1 is juist, stelling 2 is onjuist
- D) Stelling 2 is juist, stelling 1 is onjuist

9. Bekijk de twee stellingen over de Duurzame ontwikkelingsdoelen (SDG's). Welk antwoord is juist?

Stelling 1: De letters SDG staan voor sustainable dream goals.

Stelling 2: Er zijn 17 SDG's opgesteld voor de periode tot 2030.

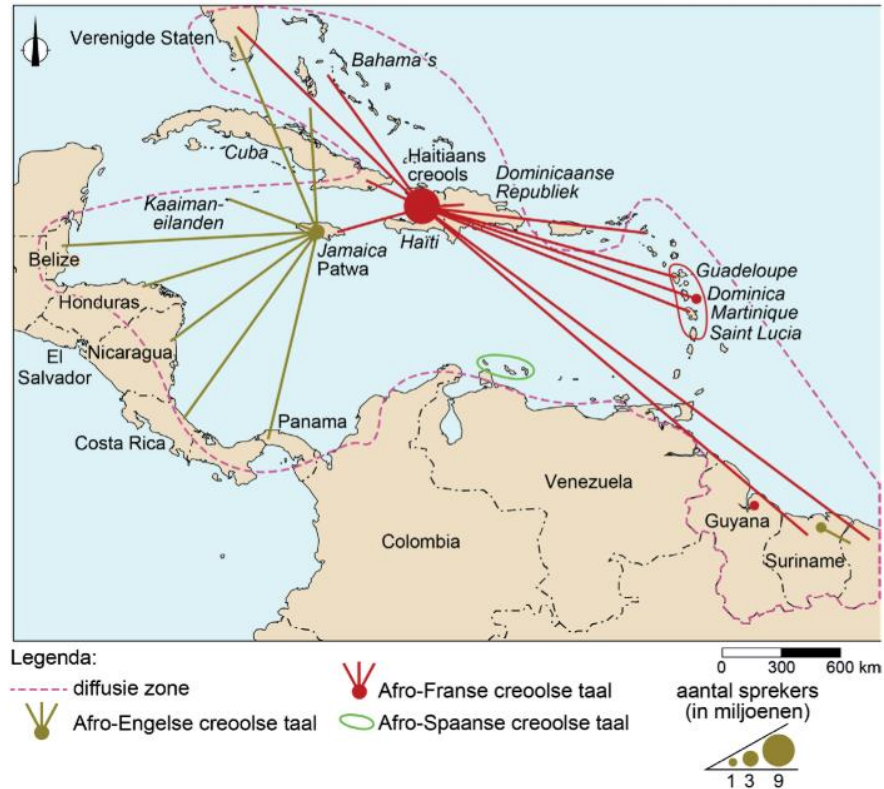
- A) Beide stellingen zijn juist
- B) Beide stellingen zijn onjuist
- C) Stelling 1 is juist, stelling 2 is onjuist
- D) Stelling 2 is juist, stelling 1 is onjuist

Examenvragen

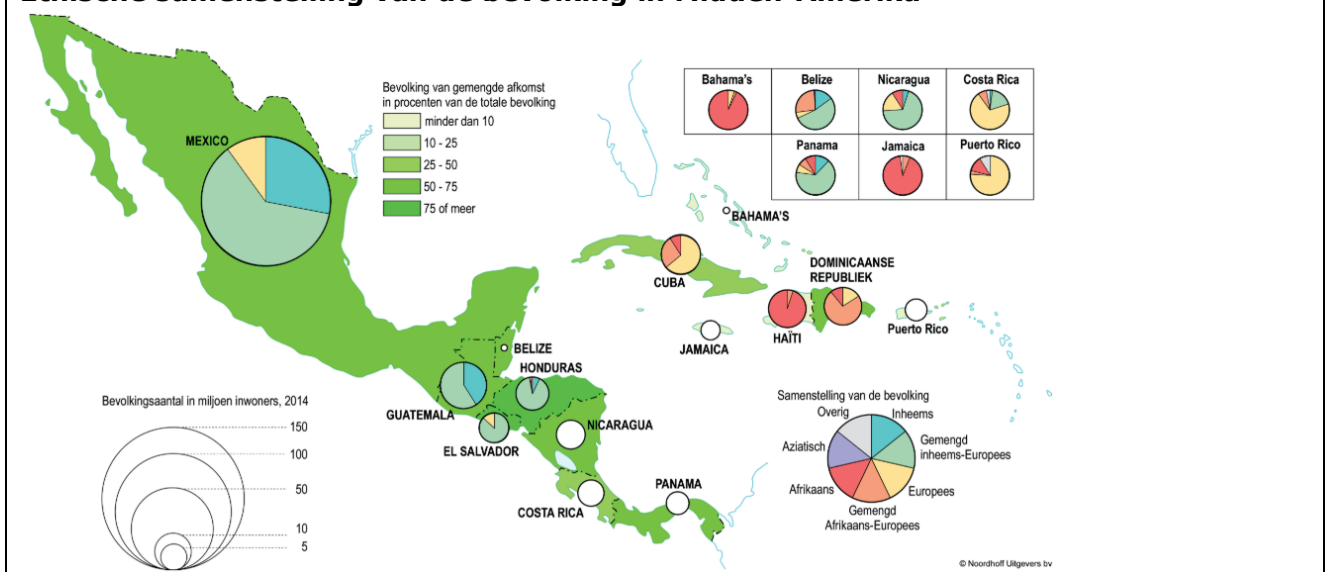
Opgave 1 – Spreiding van creoolse talen – VWO 2024-1

Bij deze opgave horen de bronnen 1 en 2.

Bron 1 Spreiding van creoolse talen in het Caribisch gebied (2015)

Bron 2 Etnische samenstelling van de bevolking in Midden-Amerika

Hieronder staan drie omschrijvingen (a tot en met c) en zes begrippen (1 tot en met 6).

a	Haïtiaans creools verspreidt zich vanuit Haïti naar andere landen in het Caribisch gebied.	1	congestie
		2	diffusie
b	Veel inwoners van het Caribisch gebied hebben Afrikaanse <i>roots</i> en zij verspreiden zich nog steeds over de hele wereld.	3	diaspora
		4	lingua franca
c	In een meertalig gebied functioneert één taal als voertaal.	5	machismo
		6	sociale cohesie

1 Noteer de letters a tot en met c onder elkaar op je antwoordenblad. Schrijf achter elke letter het cijfer van het bijbehorende begrip. Let op: er blijven drie begrippen over.

Gebruik bron 1.

Het kolonialisme is bepalend geweest bij het ontstaan van creoolse talen.

2 Geef aan

- waarom de koloniale periode bepalend geweest is bij het ontstaan van creoolse talen;
- op welke twee manieren talen tegenwoordig beïnvloed worden.

Gebruik bron 2.

In Jamaica spreekt een groot deel van de bevolking de Afro-Engelse creoolse taal Patwa (Patois).

3 Geef de namen van nog twee **andere** landen uit bron 2 waar een groot deel van de bevolking een Afro-creoolse taal spreekt.

Als in een land een groot deel van de bevolking alléén een creoolse taal beheerst, leidt dat vaak tot sociaaleconomische ongelijkheid.

4 Beredeneer dit.

Terugkijken

Intro

Lees de introductie van het katern nog eens door. Vind je dat de introductie goed aansluit bij de rest van de katern? Waarom wel of waarom niet?

Kan ik wat ik moet kunnen?

Lees nu ook het leerdoel van het katern nog eens door:

Kun je de sociaal-culturele positie van verschillende bevolkingsgroepen op en tussen de eilanden in het Caribisch gebied beschrijven, verklaren en analyseren?

Hoe ging het?

- Tijd

Voor dit katern staat ongeveer 4 uur. Had je voldoende tijd om alle opdrachten te maken?

- Inhoud

Het katern gaat over de sociaal-culturele situatie op de Cariben. Vind je dat dat goed naar voren is gekomen en kan je dit herkennen in je eigen omgeving?

- Eindproduct

Wat heb je geleerd van het maken van het eindproduct?

- Toets

Hoe heb je de toets gemaakt? Ben je tevreden met dit resultaat?

Bronnen

Hier een aantal betrouwbare bronnen waar je informatie kunt vinden bij dit katern.

Websites

<https://caribischnetwerk.ntr.nl/>

<https://chat.openai.com/>

<https://nl.wikipedia.org/wiki/Hoofdpagina>

<https://www.rijksdienstcn.com/>

<https://www.rijksoverheid.nl/>

Boeken

Geschiedenis van de Antillen; Onder redactie van: Leo Dalhuisen, Ronald Donk, Rosemarijn Hoefte, Frans Steegh, 2009